

Santuoka sudievinimo teologijos kontekste

Straipsnyje katalikiškoji santuokos teologija nagrinėjama sudievinimo teologijos požiūriu. Pirmojoje straipsnio dalyje pristatomos pagrindinės sudievinimo teologijos prielaidos bei teiginiai, patikslinamos svarbiausios šios teologijos sąvokos ir terminai. Antroji dalis skirta katalikiškosios santuokos teologijos pagrindinėms idėjoms nusakyti bei šių idėjų ir sudievinimo teologijos sąsajai atskleisti. Vertinama sudievinimo teologijos požiūriu, sakramentinė santuoka pasirodo kaip dieviškosios prigimties imitavimas, buvimas ir veikimas trivienio Dievo būdu, ypatingas Dievo savybių atspindėjimas, reiškiantis vis intymesnę dalyvavimą dieviškajame Trejybės gyvenime.

In this article the Catholic doctrine of Marriage is reviewed from the perspective of the theology of deification (*theosis*). In the first part fundamental issues of the theology of deification are discussed. The author presents the main idea of the *theosis* doctrine, clarifies its concepts and terms, and touches on some ideas which had the most influence on the formation of this doctrine. In the second part the author reflects on main points of the Catholic doctrine of marriage and provides evidence that sacramental marriage in the mind of the Catholic Church essentially reflects the dynamics of the divine Trinitarian life. Because of this mysterious dimension of sacramental marriage, spouses, by living their commitment day by day, are drawn closer to the Source of being, life, goodness and beauty and are made partakers of the divine nature itself.

Ivadas

Kelis pastaruosius Vakarų civilizacijos šimtmečius vis akivaizdžiau atmetamos metafizinio bei teologinio realybės klodo paieškos. Ši mąstymo tendencijų pasikeitimą išduoda siaurai suprantamo „praktinio“ aspekto iškėlimas. Dėl to dažnai siekiama momentinio išorinio efektyvumo, užmirštant, jog tikroji gerovė visada sąlygojama holistinio – aspektų bei plotmių visumą aprėpiančio – požiūrio. Tokių požiūrį atmetusi visuomenė ilgainiui praranda įgūdį apmąstyti daiktų prigimtį ir veikti pagal daiktų prasmę grindžiančią jų tiesą. Vietoje to pasitenkinama grynų funkcionalumu, kuris dažniausiai nustatomas pagal subjektyviai, miglotai ir savanaudiškai suprantamą „laimę“. Bažnyčia atkreipia tikinčiųjų dėmesį, kad tokia nuostata nesuderinama su žmogaus pašaukimu gyventi Dievo Išmintį, arba Logą, atitinkančiu būdu. Ji skelbia, jog vartotojiško mąstymo pasekmė – įgyjamas nepajėgumas veikti pagal meilės principus, kurie, nepaisant to, lieka kiekvieno žmogaus prasmingo pasirinkimo bei veikimo sąlyga. Santuoka yra erdvė, kurioje toks meilingas ir todėl prasmingas veikimas būtinas. Maža to, sakramentinė santuoka ne tik kelia meilės reikalavimus, bet ir pati savitu būdu suteikia galimybes šiuos reikalavimus įgyvendinti, taip tapdama fundamentaliu keliu į giliausią laimę. Šio straipsnio tikslas – atskleisti katalikiškosios santuokos doktrinos teologines prielaidas, išėities tašku pasirenkant sudie-

vinimo teologijos postulatus. Straipsnio uždaviniai: atskleisti sudievinimo teologijos metmenis, parodyti, kaip sudievinimo teologijos fundamentalūs teiginiai grindžia katalikiškąją santuokos doktriną, atskirai nagrinėti santuokos teologijos dėmenis sudievinimo teologijoje. Straipsnio metodas: šaltinių analizė bei gretinimas, analizės rezultatų apibendrinimas.

Sudievinimo teologijos metmenys

Kalbėjimo apie santuoką išeities tašku pasirinkę sudievinimo teologiją, santuokos hermeneutikai suteikiame tvirtą pamatą. Sudievinimo doktrina neabejotinai yra viena iš fundamentaliausių krikščionybės teologinių premisų. Nepaisant to, kad erdvėje ir laike ji buvo aiškinama įvairiai, pagrindiniai jos postulatai išliko tie patys.

Įprasta tvirtinti, jog sudievinimo teologija būdingesnė Rytų krikščionybės minčiai. Būtent Rytuose randame aiškiausias ir turtingiausias sudievinimo – *theosis* – doktrinos formuluotes. Tačiau šios doktrinos rytietiško pobūdžio neturėtume pervertinti. Vakarų teologijai žmogaus sudievinimo idėja ne mažiau sava: ji, kaip ir Rytuose, sudaro nepakeičiamą teologinio viseto pagrindą. Čia atskleisime bendruosius sudievinimo teologijos metmenis, suteiksiančius pagrindą toliau mąstyti apie santuokos reikšmę siekiant krikščioniškojo tobulumo.

Pagrindinė sudievinimo teologijos prielaida yra aiškus dieviškosios ir žmogiškosios, „žemiškosios“ ir „dangiškosios“ buvimo bei veikimo plotmių skyrimas. Dieviškojoje sutvėrimo ir visa ko palaikymo ekonomijoje šios dvi sferos glaudžiai bei hierarchiškai susijusios: dangiškoji yra žemiškosios egzistavimo sąlyga – substratas. Kiekvieno tvarinio buvimo ir tikrumo pagrindas yra Dievo amžinojoje Išmintyje – Loge – puoselėjama atitinkama tvarinio idėja arba forma. Būtent ši idėja ir yra tikroji bei giliausioji „daikto tiesa“. Kuo labiau fenomenas atitinka savąją idėją – formą Dieve, tuo *būtiškesnis* arba *tikresnis* jis yra. Taip tvarinys iš tikrųjų *esti* tik būdamas vienybėje su vieninteliu tikrai *Esančiuoju*, išsaugo savo tapatumą tik vienybėje su savo metafizine tiesa (forma, „brėžiniu“, planu) Dievo Loge. Ir atvirkščiai – bet koks nutolimas nuo amžinosios savo prasmės Dieve, bet koks neatitikimas Dievo Loge puoselėjamai tvarinio tiesai sumažina tvarinio tikrumą, susilpnina jo būtiškumą. Taigi tvarinio nutolimas nuo amžinosios jo idėjos Dieve yra pradžingas pačiam tvariniui, nes tai pastarąjį ilgainiui paverčia būties pagrindą vis labiau prarandančiu, „vis mažiau esančiu“, arba *melagingai* (t. y. ne pagal Logą, ne pagal savo tikriausią tiesą) esančiu tvariniu. Tokio atotrūkio pasekmės, nepriklausomai nuo jo priežasčių, yra ontologinės: nutolęs nuo tikrosios savasties Dieve, tvarinys toliau egzistuoja menkesnio ontologinio tikrumo sferoje, o tai savaime reiškia, kad aukščiausio ontologinio tikrumo sfera – dieviškoji sfera – jam tampa ontologiškai nepasiekiamą ir nepakeliamą, taigi svetimą. Toks tvarinys, pagal garsią C. S. Lewiso metaforą, dieviškojoje buvimo plotmėje – „danguje“ – pasirodytų kaip tikrumo stokojas šešėlis, šmėkla, kenčianti nuo to būties apstumo, su kuriuo teko susidurti.¹ Tokioje perspektyvoje „*pragaru*“ vadinamas *atskirtumas* pasirodo kaip neišvengiamas ne dėl moralinio nusizengimo (pastarąjį Dievas, rodos, galėtų ignoruoti), bet dėl per maištingą valios aktą *susilpnėjusio tvarinių būtiškumo*. Tvariniai, atitrūkę nuo savo būties ir prasmės šaltinio Dieve, prasmiškai ištuštėja, ontolo-

giškai sumenksta ir tampa svetimi dieviškajai buvimo plotmei, pernelyg nepatvarūs, kad pakeltų dieviškosios būties pilnatvę.

Iš šios prielaidos paaiškėja, jog pagrindinė tvarinijos vienybės su Dievu sąlyga yra jos gebėjimas būti ir veikti dieviškojo būties apstumo plotmėje. Ši sąlyga iš esmės reiškia, jog tvarinija, kad pajėgtų patirti betarpiško Dievo artumo palaimą, privalo įgyti pačiam Dievui savą ontologinį tikrumą ir šia prasme tapti panaši į Dievą, taigi – *sudievėti*. Dievo tobulumai, kuriuos tvarinija nuo pat pradžių nesuskaičiuojamais būdais atspindi, turi tapti *jos tobulumais*: Dievo būtiškasis tikrumas – jos tikrumu, Dievo gyvastingumas – jos gyvastingumu, Dievo nenykstumumas – jos nenykstumumu, Dievo Logo tobulas harmoningumas – jos harmoningumu ir t. t. Visata buvo sutverta *dievokryptiška*, t. y. besiveržianti į vienybę su Esančiuoju Gyvuoju savo Kūrėju – vienybę, kuri pasiekama tik įgijus su dieviškąja buvimo plotme derantį, analogišką pačiam Dievui pilnatvišką, gyvastingą, visomis prasmėmis autentišką buvimą.²

Ką tik atskleista priartėjimo–nutolimo dinamika visiškai galioja ir žmogui, sudarydama absoliutų jo buvimo bei veikimo kontekstą. Žmogus tampa *autentiškai esančiu* tik artėdamas prie *Esančiojo*, „įgyja veidą“ tik vis labiau atsiverdamas akivaizdai tos prezencijos, kuri krikščioniškojoje tradicijoje vadinama „Dievo veidu“. Ir atvirksčiai: „nusi-dėjęs“ (t. y. *nudėjęs-save-šalin*) nuo Dievo artumo, žmogus praranda save, išžengia iš dieviškosios tikrovės aktualaus tirštumo į plotmę, kurioje telkiasi vertybės, daiktai ir būtybės, ištuštėjusios nuo savo giliausios tiesos, atitolusios nuo tikrumo ir būties Šaltinio, praradusios savąjį tapatumą, esantį Dieve.³ Tiesa, „plotmę“ čia reikia suprasti kaip pajėgumo autentiškai būti ir veikti laipsnį. Negana to, būtent žmogus, būdamas unikali *sielakūniška*, laisva ir dvasinį intelektą turinti būtybė, nulemia minėtą visos kūrinių dievokryptiškumą. Būtent žmogus yra kūrinių kunigas, valdovas ir kartu reprezentatorius, dvasią su materija jungianti grandis, visų tvarinijos egzistavimo ir veikimo būdų talpykla. Šv. Grigaliaus Didžiojo žodžiais tariant, jis „yra gyvas su augalais, jaučia su gyvūnais, mąsto su angelais“.⁴ Šv. Grigalius Nazianzietis tvirtina, jog žmogus „stovi ant žemės tartum angelas“, vedantis visus kūrinius pas Dievą.⁵ Tik „per jį, su juo ir jame“ pasigirsta kūrinių balsas, pasireiškia jos valia, atsiveria jos žvilgsnis, lemiamas jos kryptis.⁶ Vadinasi, tam, kad kosmosas pasiektų savo galutinį tikslą, užtenka, kad vienybėn su Dievu įžengtų žmogus. Pastarojo dievogrąža lemia kūrinių dievogrąžą. Žmoguje pildosi arba žlunga viso kosmoso viltis (Rom 8, 18–24). Žmonijos nuopuolis savaime reiškė visos kūrinių dievokryptiškumo suardymą ir *dievėjimo* proceso sutrikdymą, o *išganymas* visų pirma reiškia žmonijos išvadavimą iš „nu-dievinančių“ veiksmų bei suteikimą dieviškosios prigimties su jos savybėmis, kurių dėka įžengimas į dieviškąją buvimo ir veikimo plotmę tampa įmanomas.⁷

Čia neįmanoma išsakyti visų Kristaus žygdarbio interpretacijų, kurios kiekviena savaip atskleidžia ir pagrindžia šią svarbiausią krikščionybės tiesą: Dievas tapo žmogumi, kad žmogus, pasak 2 Petro laiško autoriaus, taptų „dieviškosios prigimties dalyviu“ (2 Pt 1, 4); Dievas prisimė žmogaus buvimo būdą bei žmogiškąsias galias ir savybes, kad žmogui padovanotų savąsias – dieviškąsias; Dievas tapo žmogumi, kad žmogus taptų dievu⁸ ir pan. Jau Naujajame Testamente išganymas suvokiamas kaip atverta sudievinimo galimybė. Apaštalas Paulius plėtoja Naujojo Adomo teologiją, pagal kurią Kristus tapęs nauju,

„dangiškas“ savybes turinčiu mistiniu žmonijos kūnu bei to kūno principiniu nariu – galva⁹; evangelistas Jonas nepavargdamas tvirtina, jog Logo įsikūnijimo dėka žmogus yra įtraukiamas į Dievo „šlovę“, patraukiamas dievop (Jn 12, 32), padaromas vertu ir pajėgiu dalyvauti slėpiningame Tėvo ir Sūnaus santykiuose.¹⁰

Įsiklausę į Bažnyčios Tėvų teiginius suvokiame, su koku entuziazmu biblinė žmogaus sudievinimo teologija buvo plėtojama patristiniu laikotarpiu. Pasak Evagrijaus Pontiečio bei šv. Maksimo Išpažinėjo, pažinti Trejybės slėpinį reiškia įeiti į tobulą vienybę su Dievu ir būti sudievinamam Trejybėje, tapti „sutvertu dievu“, „dievu per malonę“; šv. Bazilijui ir Jonui Damaskiečiui žmogus yra „tvarinys, pašauktas sudieveti“ arba „gavęs įsakymą tapti dievu ir suvienyti sutvertąją prigimtį su nesutvertąja“; šv. Grigaliui Nysiečiui „krikščionybė yra dieviškosios prigimties imitavimas“¹¹; Teofilis Antiochietis teigia, kad žmonės ilgai turėję „tapti tobuli ir būti paskelbti dievais, užkopti dangun ir priimti nemirtingumą“.¹² Tokių pavyzdžių ir citatų yra daugybė, bet dėl vietos stokos pateikiama tik keletas.

Patristiniam laikotarpiui pasibaigus, dėl kultūrinių ir lingvistinių veiksnių Rytuose ir Vakaruose susiformavo skirtingos sudievinimo teologiją aiškinančios sąvokų grandinės bei terminijos. Rytuose išgalėjo Grigaliaus Palamiečio XIV a. suformuluota teologija, pasak kurios dera skirti *Dievo esmę* nuo *Jo energijų* – pastarųjų veikimas žmoguje ir įvykdo sudievinimą.¹³ Šio požiūrio bizantinėje teologijos tradicijoje laikomasi ligi šiol. Vakarų scholastinėje teologijoje sudievinimas buvo aiškinamas pasitelkiant „pašvenčiamosios malonės“ sąvoką: ši malonė, suteikiama tikinčiajam krikšto metu, suantgamtina jo sielą, tapdama, pagal plačiai priimtą analogiją, „prigimtinės sielos virš-prigimtine siela“, „sieloje apsigyvenančia dieviška kokybe“, „sutvertąja malone“, kurios dėka Dievas kaip „nesutvertoji malonė“ tampa žmogaus savastimi, jame esti ir veikia.¹⁴ Taip siela sudievinama ir pradeda gyventi ligi tol buvusiu neįmanomu dievišku būdu. Panašiai pašvenčiamąją malonę lydinti antgamtinės dorybės bei vadinamosios „Šventosios Dvasios dovanos“ sudieviną skirtingas sielos galias bei suteikia naujus, antgamtiniam gyvenimui skirtus „instinktus“.

Viduriniais amžiais precizuota ir visuotiniame Tridento susirinkime oficialiai patvirtinta „pašvenčiamosios malonės“ teologija ligi šiol yra viena iš fundamentalių katalikiškosios išganymo doktrinos prielaidų. Vatikano II Susirinkimas patvirtina, jog esminis žmogaus pašaukimas yra atsiverti Dievo dovanojamai trejybinio gyvenimo kokybei, per malonę priimti dieviškosios prigimties bei savybių pradmenis ir, jiems palapsniui skleidžiantis, supanašėti su Dievu.¹⁵ Panašiai Katalikų Bažnyčios katekizmas cituoja šv. Maksimą Išpažinėją: „Šventumo būseną apdovanotas žmogus buvo skirtas su Dievo pagalba pasiekti visą „sudievintojo“ garbę. Velnio suvilotas, jis užsigeidė būti „kaip Dievas“, tačiau „be Dievo, prieš Dievą, ne pagal Dievą“.¹⁶ Tokių citatų galima pateikti daug. Šiandien aišku ir tai, kad mokslinė evoliucijos teorija, priešingai nei buvo baimintis XIX a. pabaigoje ir XX a. pradžioje, atveria sudievinimo teologijai naują tikėtinumą bei galimybes, leidžia naujai kalbėti apie nuo tvarinių prigimties neatsiejamą pašaukimą įgyti vis didesnę panašumą į savo Kūrėją, bendra-veikiant su visa ką grindžiančia „dievokryptiškumo programa“.¹⁷

Sakramentinė santuoka kaip sudievinimo kelias

Visos žmogiškojo buvimo ir veikimo atmainos gali būti vertinamos ką tik glaudai atskleistos sudievinimo doktrinos kontekste. Visi žmogaus gyvenimo faktai artina prie sudievėjimo idealo arba tolina nuo jo, patarnauja dieviškosios prigimties bei savybių skleidimuisi žmoguje arba šį skleidimąsi paralyžiuoja. Visa žmoguje ir aplink jį gali tapti sudievėjimo arba „nu-dievėjimo“ priemone, artinti prie Esančiojo Gyvojo Gėrio arba nuo jo atitolinti. Tai ypač galioja santuokai, nes į ją iš prigimties pašaukti visi vyrai ir moterys (savaime suprantama, jei neįsiterpia specialusis pašaukimas į mergystę arba kunigystę Katalikų Bažnyčioje).¹⁸ Bent du santuokos aspektai aiškiai rodo, jog ji pagal Dievo mintį yra vienas iš svarbiausių ir universaliausių kelių į sudievinimą. Pirmasis aspektas yra teologinė santuokos prasmė, antrasis – santuokos sakramentiškumo faktas. Trumpai aptarkime šiuos aspektus, pradėdami nuo pirmojo.

Teologinė santuokos prasmė. Santuoka, kaip ir visa sutvertajame pasaulyje, iš prigimties yra grindžiama dieviškąja idėja, kurią atspindi ir kurios link krypta. Jau minėjome, kad tvariniai skirtingais būdais ir nevienodu mastu atspindi Dievo savybes. *Santuoka* atspindi patį *dieviškosios meilės slėpinį*, kuris žmonijai apreiškiamas dviem ryškiausiais pavidalais – dieviškosios Trejybės Asmenų vidine meile bei Kristaus meile Bažnyčiai.

Kristaus ir Bažnyčios meilės ryšys iš pirmo žvilgsnio yra lengviau suprantamas ir todėl dažniau minimas kaip teologinis santuokos modelis, tačiau bet kokioms krikščioniškosios meilės atmainoms (taip pat ir santuokos) pirmasis ir fundamentaliausias šaltinis neabejotinai yra trejybinė dieviškųjų Asmenų tarpusavio meilė. Dievo slėpinio gelmėse Tėvas visiškai teikia save Sūnui. Ši jo savidava yra tokia tobula, jog, kaip kartoją apaštalas Jonas, Jo tobuloje būtyje bei veikime nelieka visiškai nieko, kas nebūtų atitekę ir Sūnui (Jn 3, 35; 5, 20; 5, 22–26; 10, 15; 10, 30; 14 ir kt.). Panašiai visa, ką Tėvas ir Sūnus turi bendra tarpusavyje, savaiame yra ir Šventosios Dvasios savastis. Kaip žinome, šv. Augustinas, aiškindamas trejybinę meilę, žengia dar toliau: pasak jo, Šventoji Dvasia ir yra ne kas kita kaip Tėvą ir Sūnų siejantis meilės ryšys, toks tobulas, jog neįmanomas joks menkesnis jos egzistavimo būdas, kaip tik *āsmeniškąs* – Trečiojo Trejybės Asmens pavidalu.¹⁹ Svarbu atkreipti dėmesį ir į ypatingą *vaisingumo* sampratą, glūdinčią augustiniškojoje trejybinės meilės interpretacijoje: *autentiškąs buvimas neatsiejamas nuo savidavos*. Kuo buvimas tikresnis, tuo savidava mažiau rezervuota. Savidavos neribotumo laipsnis lemia ir jos vaisių tobulumo laipsnį. Absoliutų, laiko ir erdvės nesaistomą Tėvo ir Sūnaus *buvimą* savaiame lydi absoliuti, nerezervuota jų tarpusavio *avidava*, kuri kartu yra *vaisinga* jai proporcingu (vadinasi, begaliniu) laipsniu. Kitaip tariant, iš absoliučiai meilingos savidavos amžinai kyla *Tėvui ir Sūnui prigimtimi bei verte tapatus* Šventosios Dvasios asmuo. Šį asmenį tapatinant su meilės ryšiu tarp Tėvo ir Sūnaus, pabrėžiama neišvengiama *autentiškos meilės vaisingumo kokybė bei apstumas*. Susiduriame su paradoksu, kurį primena pats Viešpats: „Kas nori išgelbėti savo gyvybę, tas ją praras, o kas pražudys <...> savo gyvybę, tas ją išgelbės“ (Lk 9, 24). Puolusio angelo užsisklendimas savyje, mėginant *išvengti savidavos* – „išsaugoti savo gyvybę“, paverčia jį ne tik „nu-būtinta“, bet ir absoliučiai *nevaisinga* būtybe: jis nesugeba nieko sutverti, todėl, siekdamas pamėgdžioti Sutvėrėją, tepajėgia iškrai-

pyti jau sutvertus dalykus.²⁰ Ir atvirksčiai – Esantysis Dievas teikdamas save „nesitaisoja“, „gimdo“ amžinybėje jam visom prasmėm lygų Logą, kildina Šventąją Dvasią, pagaliau, pats būdamas neišsisemdamas, tveria tikrą, laisvą, ne emanacijos būdu kilusį ir amžinam egzistavimui pašauktą pasaulį.

Santuoka, kaip „iš dieviškosios meilės vermsės kilusi daugiopa meilė“²¹, yra pašaukta tapti tobulu trejybinės savidavos atspindžiu. Pasak Katalikų Bažnyčios katekizmo, Tėvas, Sūnus ir Šventoji Dvasia yra „amžinieji meilės mainai“, kuriuose skirta dalyvauti ir žmogui.²² Visi minėti Trejybės vidinės bendrystės slėpinio principai tobulai galioja kasdieniniame sutuoktinių gyvenime. Sutuoktiniai, kaip ir dieviškieji Trejybės asmenys, sudaro vienybę, kurios pagrindas daug gilesnis nei juridinė ar ekonominė sutartis; vienintelis jų vienybės šaltinis, tikslas ir principas yra abipusė meilė, pasižyminti savidava; vaisingumas ir palikuonių ugdymas nėra tik „dar viena santuokos funkcija“, bet savaime plaukia iš abipusės sutuoktinių savidavos ir ragina kontempliuoti meilę kaip būtiną bet kokios autentiškos kūrybos prielaidą.²³ Taigi santuoka atveria sutuoktiniams tikrą galimybę *būti ir veikti Dievo būdu*, vis labiau atspindint Dievo savybes žemėje ir vis labiau tampant „Švenčiausiosios Trejybės gyvenimo dalyviais“.²⁴ Dieviškoji prigimtis yra ir *veikia* kaip vaisinga, save nuolat teikianti meilė, vadinasi, dieviškosios prigimties dalininkams (2 Pt 1, 4) suteikiama galimybė ir vis augantis pajėgumas būti ir veikti *taip pat*.²⁵ Toks įsijungimas į Trejybės buvimo ir veikimo būdą turi būti suprantamas ne vien analogiškai, bet ir ontologiškai, kaip tikras sudievinantis dalyvavimas Tėvo, Sūnaus ir Šventosios Dvasios meilės mainuose.²⁶

Apaštalo Pauliaus Laiške efeziečiams (Ef 5) nurodytas Kristaus ir Bažnyčios tarpusavio meilės slėpinys *savaip* atspindi trejybinės meilės modelį ir aiškiai išreikštos darnios lyčių pusiausvyros idėjos dėka priartina jį prie sutuoktinių meilės. Šiam modeliui sėkmingai visos kėlamos tik išvardytos dieviškosios meilės savybės. Pirma, pilnatviškas būtiškumas čia taip pat suvokiamas kaip visiškai neatsiejamas nuo dosnios savidavos: Išganytojas išaukštinamas, nes jis „godžiai nesilaikė savo lygybės su Dievu“ (Fil 2, 6); Bažnyčia, tiesa, pašaukiama į autentišką buvimą jos dieviškojo sužadėtinio atsidadavimo dėka, tačiau jai taip pat suteikiamas sudievojimo (taigi ir pilnatviško buvimo) pažadas su sąlyga, jog ji „mirs su Kristumi“ ir „savo kūne“ papildys, „ko dar trūksta Kristaus vargams dėl jo Kūno“ (Kol 1, 24). Antra, iš Kristaus ir jo Bažnyčios meilingos vienybės, matuojamos tuo pačiu savidavos matu, gimsta ne paprastos būtybės, bet dieviškosios prigimties pradmenis turintys „nauji kūriniai“, inauguruojantys visą „naująją kūriniją“ (2 Kor 5, 17). Čia ir vėl akivaizdu, jog aukštesnis būtiškumo laipsnis, kurio sąlyga ir pasekmė yra autentiška meilinga savidava, užtikrina tobulesnį vaisingumą.

Ir vėl galime pastebėti, jog, apaštalo akimis žvelgiant, ryšys tarp Išganytojo santykio su Bažnyčia ir krikščionių santuokos nėra vien analogiškas ar metaforinis: tai „didis slėpinys“, bylojantis, jog sutuoktinių sąjunga – ne vien fizinis, bet ir metafizinis bei dvasinis faktas, semiantis savąjį gyvastingumą iš Dievo pavyzdinio buvimo bei veikimo.²⁷ Dėl slėpingos sakramentinės jungties su Kristumi sutuoktiniai yra nuolat iš vidaus maitinami Dievo meile, mokomi būti ir veikti amžinojo ir įsikūnijusio Logo būdu.

Krikščioniškosios santuokos sakramentiškumo faktas. Teologinė santuokos prasmė liudija, jog meilinga bei vaisinga sutuoktinių sąjunga yra išsiskynusi dieviškosios meilės slėpinyje. Tuo tarpu sakramentinė santuokos dimensija nepalieka abejonių dėl

būdo, kuriuo sutuoktiniai šiame slėpinyje dalyvauja. Visų pirma, kiekvienas sakramentas savaip įtraukia tikintįjį į Kristaus slėpinį, nes pats sakramentas pirmiausiai yra dievažmogiško Logo buvimo ir veikimo tąsa žemėje. Visa, kas buvo pasakyta apie teologinius santuokos modelius, tampa kasdienine santuokos realybe pirmiausia todėl, kad žmogiškąjį buvimą bei veikimą su dieviškuoju savyje suvienijęs Išganytojas tęsia šį suvienijimo darbą savo sakramentuose. Katalikiškoji teologija teigia, jog žmogaus vienijimosi su Dievu galimybę sakramentai užtikrina per juose glūdinčią *pašvenčiamąją malonę*, kuri, jeigu jai nesudaromos kliūtys, *sudievina žmogų*. Unikali santuokos sakramento savybė yra ta, jog sudievinančią malonę vienas kitam teikia patys sutuoktiniai, taip tapdami „malonės bendradarbiais“.²⁸ Vadinasi, čia susiduriame su ypatingu sudievinančios malonės veikimo būdu: sudievinimo laidas (tiksliau, „instrumentinė priežastis“ bei „antrinis teikėjas“²⁹) santuokoje yra „kitas“ – „tu“, vadinasi sudievinimas visiškai neįmanomas be atsigręžimo, atsivėrimo ir dėkingumo. Taip dar kartą pabrėžiama, jog santuokos gelmėse vyksta mainai, iš prigimties atspindintys dieviškąjį modelį – Švč. Trejybės slėpinį, kur Tėvas, Sūnus ir Šventoji Dvasia nuolat save dovanoja, vienas kitam tapdami palaimos ir autentiško buvimo šaltiniu. Taip sakramentinė santuoka įvesdina žmogų į naują malonės gyvenimo pakopą, suteikdama ir ugdydama žmoguje viršgamtines savybes (prisiminkime suteiktąsias dorybes ir vadinamąsias „Šventosios Dvasios dovanas“). Ji yra „paties Dievo atvaizdas ir Jo meilės slėpiny“³⁰, įtraukiantis į vienybę su Dievu ir padarantis žmogų *Dievo rūšies būtybe, esančia ir veikiančia Dievo būdu, tinkančia Dievo artumui ir jo buvimo plotmei*. Krikščionišku požiūriu, tai yra vienas iš esminių dėmenų, sudarančių vadinamąjį „santuokos orumą“.

Baigiant belieka pacituoti Vatikano II Susirinkimo mintį: „Išganytojas ir Bažnyčios Sužadėtinis ateina pas susituokusius krikščionis per Santuokos sakramentą. Atėjęs jis pasilieka, idant sutuoktiniai mylėtų vienas kitą kaip jis mylėjo Bažnyčią ir atidavė už ją save patį. Tikra santuokinė meilė paimama į dieviškąją meilę; ją valdo ir turtina Kristaus atperkamoji galia ir išganomoji Bažnyčios veikla, sėkmingai vesdama sutuoktinius artyn prie Dievo <...>. Todėl sutuoktiniai krikščionys <...> vis labiau tobulėja patys, pašventina vienas kitą ir kartu pašlovina Dievą“.³¹

Išvados

1. Sakramentinė santuoka yra nuostabos vertas, pasigėrėjimą ir šventą baimę keliantis slėpiny. Jos galimybės glūdi ne vien žmogiškuose, bet ir dieviškuosiuose ištekliuose. Santuoka yra įsišaknijusi Dieve, iš kurio semia prasmę ir gyvastį, tad joje kasdien gali įvykti žmogiškąjį supratimą ir pastangas pranokstantys meilingi žygdarbiai. Kita vertus, dėl tos pačios priežasties santuokos išsipildymas visiškai neįmanomas vien žmogiškais pastangomis. Viešpaties mokiniai taikliai pastebėjo žmogaus nepajėgumą gyventi pagal šio slėpinio keliamus reikalavimus: „Jei tokie vyro ir žmonos reikalai, tai neverta vesti.“ (Mt 19, 10). Santuokos situaciją tiksliau atskleidžia Viešpaties žodžiai: „tai neįmanoma žmonėms, bet ne Dievui: Dievui viskas įmanoma“ (Mk 10, 27).

2. Į ką tik aprašytą santuokos situaciją būtina atkreipti dėmesį katechezėje bei pasirngimo santuokai kursuose. Neatmetant charakterio formavimo svarbos ir psichologinio

sutuoktinių konsultavimo teikiamos naudos, svarbu pabrėžti, jog vien žmogaus pastangomis, be bendradarbiavimo su pagalbon ateinančia viršgamtine malone santuokos idealas liks nepasiekiamas. Čia labai svarbūs susituokusių tikinčiųjų liudijimai apie tikrą malonės pagalbą sprendžiant santuokoje iškylančius sunkumus.

3. Bažnyčia aiškiai suvokia, jog santuoka neįmanoma be pasiryžimo šventėti ir pati, savo ruožtu, veda į šventumą. Ši mintis aiškiai išreiškta Vatikano II Susirinkimo dokumentuose: čia santuoka vadinama „visapusiškesnio žmogiškumo mokykla“³², teigiama, kad susituokę krikščionys „santuokiniam gyvenime padeda vienas kitam siekti šventumo“³³, primenama, jog „norint nuolat vykdyti šio krikščioniškojo pašaukimo pareigas, reikalingos aukštos dorybės, todėl vedusieji, malonės sutvirtinti šventam gyvenimui, kruopščiai ugdys savyje didžiadvasiškumo bei aukos dvasių ir prašys jos maldose“³⁴ ir pan.

Dėl nuopuolio žmogus nepajėgia visavertiškai dalyvauti dieviškojoje meilėje, kurioje ir glūdi santuokos prasmė. Taigi santuoka kiekvieną į ją įžengusį neišvengiamai įtraukia į *askezę*. Senasis, į save orientuotas žmogus kantrių „pratybų“ dėka turi išmokti būti ir atsiverti „kitam“, taip įgydamas vis autentiškesnę savąjį „aš“. Būtent tai turi omenyje K. G. Chestertonas, pareiškdamas: „tegul nesigiria nei vienas, jog palieka šeimą vardan meno ar pažinimo. Jis palieka šeimą, nes sprunka nuo gluminančio žmogystės pažinimo ir neįmanomo gyvenimo meno“.³⁵

Vis dėlto krikščioniškojoje sampratoje *askezė* nėra savitikslių. Ji visada neatsiejama nuo *mistikos*, kurios esmę sudaro tikra vienybė su Dievu, visų pirma pasireiškianti eksperimentiniu Dievo patyrimu. Tokia vienybė tėra įmanoma Dievo prigimties pradmenų išsiskleidimo žmoguje dėka. *Askezės* tikslas – pašalinti šiam išsiskleidimui *kliūtis* bei sudaryti jam *sąlygas*. Santuokoje *askezės* tikslas išlieka tas pats – tai sutuoktinių įvedimas į gilesnę ir palaimingesnę Dievo, savęs ir pasaulio patirtį. Toks yra saldus santuokos *askezės* „atlygis“, kuris, pabrėžiant vien asketinę santuokos dimensiją, liktų miglotas.³⁶

Vadinasi, išskeldami *askezės* būtinumą santuokoje turime nepamiršti, jog tai tik „praktimai“, veikla, kurios dėka anksčiau ar vėliau įžengiama į tai, *kas laukia ateityje*. O laukia kažkas nuostabaus – gili laimė, meilės atradimas, vilties sustiprėjimas, naujų pažinimo gelmių atsivėrimas, Dievo slėpinių intuityvus suvokimas, savitas maldos gyvenimo išsiskleidimas, pagaliau – dieviškos prigimties teikiamas tikrumas bei įgijimas tikros žmogystės, suvienytos su Kristaus dievyste ir todėl gebančios būti Dievo artumoje. Priešingai visuotinai paplitusiam įsitikinimui, meilės nerandame santuokos pradžioje – ji laukia sutuoktinių ateityje. Meilė trumpam apsirėškia, „pagauna“, tuomet traukiasi, skriedama pirma „besivejančių“ ją, vesdama paskui save į eschatologinę savo pilnatvę, artindama prie savojo Šaltinio Dievo.³⁷ Žvelgiant į santuoką *ne* sudievinimo teologijos perspektyvoje, „asketinis iššūkis“ dažniausiai ne stiprina viltį, tikėjimą ir meilę, bet kelia baimę, pasimetimą ir nusivylimą. Tik tuomet, kai į santuoką žvelgiama sudievinimo teologijos požiūriu, santuokinė *askezė* yra *vilties* ženklas, *džiaugsmingas pažadas*, šventasis iššūkis, kvietimas, kelionė, netgi geidžiama siekiamybė – kitaip tariant, ne santuokos griovėjas, bet ramstis. Visa santuoka yra „nukreipta į sutuoktinių gėrį“.³⁸ Sudievinimo teologijos perspektyva parodo, koks nepakeičiamas, būtinas ir siektinas šis santuokos „gėris“ yra. Tuo tarpu „santuokinė *askezė*“ atsiskleidžia kaip viena iš pagrindinių šio gėrio sąlygų ir negali būti vertinama nuo jo atskirai.

NUORODOS

- ¹ Ši idėja įtaigiai išreikšta daugelyje C. S. Lewiso kūrinių. Ryškiausiai ji atsispindi „Didžiosiose skyrybose“ (Vilnius. 2003) bei fantastinėje trilogijoje, kurią sudaro trys veikalai: „Out of the Silent Planet“, „Perelandra“, „That Hideous Strength“.
- ² Visatos dievokryptiškumo doktrina krikščioniškojoje teologijoje visuomet sieta su „būties grandinės“ idėja, pagal kurią Dievo savybės sklinda kūrinijon tartum prigimčių pakopomis. Taip prigimčių hierarchijoje žemesnę vietą užimančių būtybių santykis su Dievu vyksta aukštesniųjų būtybių tarpininkavimo dėka. Visatos dievokryptiškumo idėja naujausių mokslinių hipotezių kontekste aptariama: *Gitonas Ž.* Dievas ir mokslas: metarealizmo link. Kaunas. 1996.
- ³ Tokios teologijos požiūriu žmogaus išaukštinimo doktrinos esmę sudaro ne statiškas virš-gamtinių dovanų „turėjimas“, bet galimybė „tapti“ sudievinta arba „nudievinta“ būtybe. Mintį gerai išreiškia Teofilis Antiochietis: „Nei nemirtingą, nei mirtingą Jis sutvėrė jį [Adomą], bet, kaip minėjome, gebantį abu dalykus. Todėl jei jis sieks nemirtingumo dalykų, laikydamasis Dievo įsakymo, gaus kaip atpildą nemirtingumą ir taps dievu. Kita vertus, jei atsigręs į mirties dalykus, nepakludamas Dievui, taps pats sau mirties priežastimi“ (*Teophilus ad Autolyucus II, 27 // PG 6, 1092*).
- ⁴ „Homo habet vivere cum plantis, sentire cum animantibus, intelligere cum angelis“ (*Homilia in Evangelia XXIX, 2 // PL 76,1214*).
- ⁵ *Poemata de seipso XXXVIII // PG 37,1327*.
- ⁶ Šią mintį puikiai išsako P. Evdokimovas: „Žmogus nėra įsakymo, duoto žemei, pasekmė. Jis yra pastatytas ant dviejų pasaulių ribos ir turi atverti kelią visai kūrinijai į sudievintą būklę. <...> Taigi išganymas yra ir žmogiškoji, ir kosminė *metanoia*, visos gamtos pakėlimas į Karalystės pilnatvę“ (*Evdokimov P. The Art of the Icon: A Theology of Beauty. Redondo Beach, California. 1996. P.110*).
- ⁷ Turime omenyje pašvenčiamą malonę kaip dieviškosios prigimties pradmens žmoguje bei ją lydinių ant-gamtinių dovanų suteikimą.
- ⁸ Kone identiškais žodžiais šią mintį ne kartą išreiškia šv. Atanasas (*De incarn. Verbi 54*). Tokių ir panašių įsikūnijimo bei atpirkimo pasekmių apibrėžimų apstu patristinėje literatūroje bei liturginiuose tekstuose. Sudievinimo teologijos kalba ne kartą prabyla ir Katalikų Bažnyčios katekizmas (Katalikų Bažnyčios katekizmas. Kaunas. 1996. 220, 398, 358, 426, 460, 760, 1589 ir kt.).
- ⁹ Rom 5; 1 Kor 15.
- ¹⁰ Jn 17, 22; Jn 1, 12; 3, 5; 10, 34; 1 Jn 3, 1–2 ir kt.
- ¹¹ Cit. iš: *Lossky V. The Mystical Theology of the Eastern Church. Crestwood, New York. 1976. P. 67; 124.*
- ¹² *Teophilus ad Autolyucus II, 25 // PG 6, 1092.*
- ¹³ *Schmemmann A. The Historical Road of Eastern Orthodoxy. New York. 1963. P. 234–236.*
- ¹⁴ *Ott L. Fundamentals of Catholic Dogma: A One-Volume Encyclopedia of the Doctrines of the Catholic Church, showing their Sources in Scripture and Tradition and their Definitions by Popes and Councils. Rockford, Illinois. 1974. P. 254–259.*
- ¹⁵ Dogminė konstitucija apie Bažnyčią *Lumen gentium. 2; 7; 17; Pastoracinė konstitucija apie Bažnyčią šiuolaikiniame pasaulyje Gaudium et spes. 22 ir kt.*
- ¹⁶ Katalikų Bažnyčios katekizmas. 398.
- ¹⁷ *Hayes Z. What Are They Saying About the Creation? New York. 1980.*
- ¹⁸ Katalikų Bažnyčios katekizmas. 1603.
- ¹⁹ *Sloyan G. S. The Three Persons In One God. New Jersey. 1964. P. 72–79.*
- ²⁰ Įžvalga glaudžiai siejasi su katalikiškąja pasaulėžiūra grindžiančia įžvalga apie gėrio ir blogio prigimtį. Gėris suvokiamas kaip būties, gyvasties, meilės bei grožio apstumas Dieve, blogis – kaip gėrio stoka.
- ²¹ Pastoracinė konstitucija apie Bažnyčią šiuolaikiniame pasaulyje *Gaudium et spes. 48.*
- ²² Katalikų Bažnyčios katekizmas. 221.
- ²³ Šv. Tomas Akviniets teigia santuoką turint dvilypį tobulumą. Pirmasis santuokos tobulumas plaukia iš jos „formos“, kurią sudaro „neišardoma sielų vienybė“, antrasis – iš veikimo, kuriuo pasiekiamas santuokos prigimtinis tikslas – palikuonių gimdymas ir auklėjimas (*Summa III, q. 29, art. 2*). Šie santuokos tobulumai Bažnyčios požiūriu neatskiriamai susiję. Situoktiniai, negalintys turėti palikuonių dėl biologinių priežasčių, kviečiami įgyvendinti santuokos prigimčiai savą vaisingumą „meilės, paslaugumo ir aukos vaisiais“ (Kata-

- likų Bažnyčios katekizmas. 1654).
- ²⁴ Katalikų Bažnyčios katekizmas. 426.
- ²⁵ Pastoracinė konstitucija apie Bažnyčią šiuolaikiniame pasaulyje *Gaudium et spes*. 50.
- ²⁶ Katalikų Bažnyčios katekizmas. 221.
- ²⁷ Šv. Jonas Auksaburnis išreiškia biblinį ir patristinį požiūrį į santuoką, tvirtindamas, jog santuoka yra „šventą baimę įkvepiantis slėpinys“, „didingo Kristaus ir Bažnyčios ryšio atvaizdas“, o sutuoktinių vienybė – „ne besielis ar žemiškas atvaizdas, bet paties Dievo atspindys“ (Homil. kolosiečiams XII // Nicene and Post-Nicene Fathers (second series) (ed. P. Schaff, H. Wace), vol. 13. Hendrickson Publishers. 2004. P. 318–319). Auksaburnio išsakytą mintį galime palyginti su Dogmine konstitucija apie Bažnyčią *Lumen gentium*, kur teigiama, kad „susituokusieji krikščionys santuokos sakramentu ženklina vienybės bei vaisingos meilės tarp Kristaus ir Bažnyčios slėpinį ir patys yra to slėpinio dalininkai“ (11).
- ²⁸ Dekretas dėl pasauliečių apaštalavimo *Apostolicam actuositatem*. 11.
- ²⁹ Katalikiškuoju požiūriu sakramentų veikiančioji priežastis bei pirminis teikėjas yra Švč. Trejybė.
- ³⁰ Šv. Jonas Auksaburnis (Homil. kolosiečiams XII // Nicene and Post-Nicene Fathers. P. 318).
- ³¹ Pastoracinė konstitucija apie Bažnyčią šiuolaikiniame pasaulyje *Gaudium et spes*. 48.
- ³² Pastoracinė konstitucija apie Bažnyčią šiuolaikiniame pasaulyje *Gaudium et spes*. 52.
- ³³ Dogminė konstitucija apie Bažnyčią *Lumen gentium*. 11.
- ³⁴ Pastoracinė konstitucija apie Bažnyčią šiuolaikiniame pasaulyje *Gaudium et spes*. 49.
- ³⁵ *Chesterton G. K. Brave New Family*. San Francisco. 1990. P. 23.
- ³⁶ Puikiai ir sutelktai mistinė santuokos gelmė atskleidžiama: *Hildebrand D. Marriage: The Mystery of Faithful Love*. Manchester. 1991.
- ³⁷ Jau Platonas Sokrato lūpomis nuosekliai atskleidžia šį meilės – žmogaus masintojos vaidmenį. „Meilės keliu žengiantis žmogus“, vadovo pastangoms dalyvaujant, juda nuo meilės „vienam gražiam kūnui“ prie daugybei kūnų bendro grožio pripažinimo, toliau – nuo kūniško grožio meilės prie sielose esančio grožio įvertinimo, tuomet – nuo darbų ir įstatymų grožio prie „mokslų grožio“, kurio dėka jis „gimdytų gražias ir didingas kalbas bei mintis, kol sustiprėjęs ir išaugęs galėtų išvysti vieną vienintelį mokslą <...> - vienalytį grožį, kuriame kažin koku būdu dalyvauja visi gražūs daiktai“ (*Platonas*. Puota: apie meilę. Vilnius. 2000. 210–211). Krikščionybėje daugelyje dogmatinių teiginių akivaizdus sąskambis su minėta sokratiškąja Eroso dinamika. Temos aktualumas naujai pabrėžiamas popiežiaus Benedikto XVI enciklikoje *Deus Caritas Est*, kurios pati paantraštė („Apie krikščioniškąją meilę“), rodos, primena, jog bus keliami Platono „Puotoje“ užduoti klausimai. Pasak Benedikto XVI, meilė „niekada nėra „užbaigta“ ir iki galo įgyvendinta; gyvenimo tėkmėje ji kinta, bręsta ir būtent taip lieka ištikima sau“ (17). Siekdama savojo tobulumo, *eroso* meilė, nugalėdama kasdienybėje iškylančius iššūkius ir malonės veikiamą, kyla tarsi pakopomis, virsdama dieviškąja *agape* (7).
- ³⁸ Code of Canon Law: Latin – English Editon. Washington, D. C. 1984. 1055, § 1.

LITERATŪRA IR ŠALTINIAI

1. *Benediktas XVI*. *Deus Caritas est*. Kaunas, Katalikų interneto tarnyba. 2006.
2. Biblija arba Šventasis Raštas / vert. A. Rubšys, Č. Kavaliauskas. Vilnius. 2001.
3. *Chesterton G. K. Brave New Family*. San Francisco. 1990.
4. Code of Canon Law: Latin – English Editon. Washington, D.C. 1984.
5. *Evdokimov P. The Art of the Icon: A Theology of Beauty*. Redondo Beach, California. 1996.
6. *Gitonas Ž. Dievas ir mokslas: metarealizmo link*. Kaunas. 1996.
7. *Hayes Z. What are they saying about the creation?* New York. 1980.
8. *Hildebrand D. Marriage: The Mystery of Faithful Love*. Manchester. 1991.
9. Katalikų Bažnyčios katekizmas. Kaunas. 1996.
10. Lewis C. S. *Didžiosios skrybės*. Vilnius. 2003.
11. *Lossky V. The Mystical Theology of the Eastern Church*. Crestwood, New York. 1976.

12. Nicene and Post-Nicene Fathers (second series) (ed. P.Schaff, H.Wace), vol.13. Hendrickson Publishers. 2004.
13. *Ott L.* Fundamentals of Catholic Dogma: A One-Volume Encyclopedia of the Doctrines of the Catholic Church, showing their Sources in Scripture and Tradition and their Definitions by Popes and Councils. Rockford, Illinois. 1974.
14. *Patrologiae cursus completus: Series graeca* / ed. J.P.Migne. Paris – Montrouge. 1857–1866.
15. *Patrologiae cursus completus: Series latina* / ed. J.P.Migne. Paris – Montrouge. 1844–1864.
16. *Platonas.* Puota arba apie meilę. Vilnius. 2000.
17. *Schmemmann A.* The Historical Road of Eastern Orthodoxy. New York. 1963.
18. *Sloyan G. S.* The Three Persons In One God. New Jersey. 1964.
19. *Tomas Aquinas St.* Summa Theologica. New York. 1947.
20. Vatikano II Susirinkimo nutarimai. Vilnius. 2001.

Gauta: 2007 10 08

Parengta spaudai: 2007 10 24

Benas ULEVIČIUS

MARRIAGE IN THE CONTEXT OF THE THEOLOGY OF DEIFICATION

S u m m a r y

The purpose of this article is to review fundamental premises of the Catholic doctrine of the Matrimony in the light of the theology of deification which constitutes an essential aspect of Christian soteriology. From the perspective of the doctrine of deification, the human being is understood as a creature called to special unity with the Creator by way of appropriation of qualities and characteristics of the Creator Himself. This universal vocation to share the very life of the Divine Trinity constitutes the uniqueness of the human person. Equally, the readiness of the Creator to share what is of His own nature with creatures reveals Him as source and model of unlimited self-giving goodness. The very first and ultimate manifestation of this self-giving love is the life of the Trinity itself, in which the highest possible unity of Persons is accomplished as the consequence of unlimited mutual self-giving. The total opposite of Trinitarian relationship is the self-seeking egocentrism of the fallen angel. Similarly, the self-giving of God and the self-seeking of Satan can be interpreted from the perspective of category of being or *real-ness*. As a comparison of the *totally Triune* and the *totally individualistic* life of reveals, *real-ness* of being stems directly from the amount and quality of self-openness and self-giving. God's unlimited Being is concurrent with His self-giving. Likewise Satan's feeble existence is the immediate result of his self-seeking attitude.

Every human person finds himself between the two mentioned models of existence. In every one of us, willingness to love exists side by side with the powerful inclination to remain in the illusion of self-sufficiency. Christianity proclaims that in Christ the possibility of receiving the beginnings of divine nature and thus of becoming "gods not by nature but through adoption" was once and for all opened to human race. Through Christ the liberation from self-seeking isolation and the capability to unite through love was made possible for every individual human person.

The dramatic necessity to choose between these alternatives becomes evident especially in married life. It should be admitted and stressed that the meaning of ordinary family life cannot be fully grasped and explained with doctrine of deification left aside. The doctrine of deification provides firm grounds for the discussion of the nature and goals of the sacramental union between man and woman. When matrimony is viewed from the perspective of the doctrine of deification, new light is shed on benefits which are received by spouses due to their mutual self-sacrifice and loving efforts in the upbringing of offspring. By fulfilling their matrimonial vows man and woman are drawn into and participate in the dynamics of Trinitarian life of God. There is only one way to acquire the fullness of "Sonship" of Christ and enter into the blessing of Beatific Vision, thus fulfilling

the ultimate vocation of human being. It is by uniting the whole self to the loving self of the Triune God, and in this way bringing to completion/maturity the divine nature infused into the human soul through faith and baptism. Matrimony opens to man and woman the way to this union with God. By living daily according to the ultimate principle of self-giving, which is the essential aspect of the nature of Triune God, spouses conform themselves gradually to the nature and dynamics of being and operation of the Divine Trinity. Their fruitfulness, self-sacrifices, and even hardships reflect in many ways the self-giving nature of God and thus they become true icons of the dynamics of divine life. There exists in the sacramental marriage a mysterious dimension. And because of this dimension spouses, by living their commitment daily, are drawn closer to the Source of being, life, goodness and beauty and are made partakers of the divine nature itself.

PAGRINDINIAI ŽODŽIAI: Sistematinė teologija, fundamentinė teologija, dogminė teologija, dvasingumo teologija, soteriologija, atpirkimas, sudievinimas, *theosis*, santuoka, šeima, žmogaus pašaukimas, šventumas, askezė.

KEY WORDS: Systematic theology, Christian spirituality, soteriology, deification, *theosis*, marriage, matrimony, family, destiny of man, sanctification, ascetical theology.

Benas ULEVIČIUS – teologijos daktaras, VDU Katalikų teologijos fakulteto l. e. p. dekanas ir dėstytojas. Adresas: Kovo 11-osios 37–44, Kaunas. Tel. 8 612 60417. El. paštas: b.ulevicius@ktf.vdu.lt

Benas ULEVIČIUS – doctor of theology, dean of the Faculty of Catholic Theology at Vytautas Magnus University. Address (home): Kovo 11-osios 37–44, Kaunas. Tel. 8 612 60417. E-mail: b.ulevicius@ktf.vdu.lt